

Klockarehagen, Kalmar sn.

I en skrivelse till Riksantikvarien 26 juni 1916 (ATA) uppger f. d. generalkonsul E. Öhlén, att »vid en gammal källa, delvis uttorkad, belägen i en hage vid Klockaregården, alldeles invid kyrkan, finnas ock 2^{ne} fragment af runstenar. Platsen har förr varit Frösunda by, som brann på samma gång som kyrkan 1820.» Öhlén har senare meddelat, att fragmenten kommit bort; han förmodade, att de inmurats i trappan till fattighuset. Pastorsämbetet i Kalmar förklarade i skrivelse till Riksantikvarien (ATA) sig icke känna till något härom. Fragmenten ha förgäves eftersökts vid inventeringen 1941 och senare.

633. Broby, Kalmar sn.

Pl. 16.

Litteratur: B 320, L 31, D 1:50. J. Bureus, Fa 6 s. 70 n:r 130 (Bureus' egen uppteckning), s. 100 n:r 35 (Aschaneus), Fa 5 n:r 266, Fa 1 s. 53; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 211; P. Elvius och J. Arenius, De Fierdhundria (1717), s. 104; R. Dybeck, Reseberättelse 1860 (ATA); Handlingar i ATA 1885, 1930, 1932.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 320); Dybeck a. a.

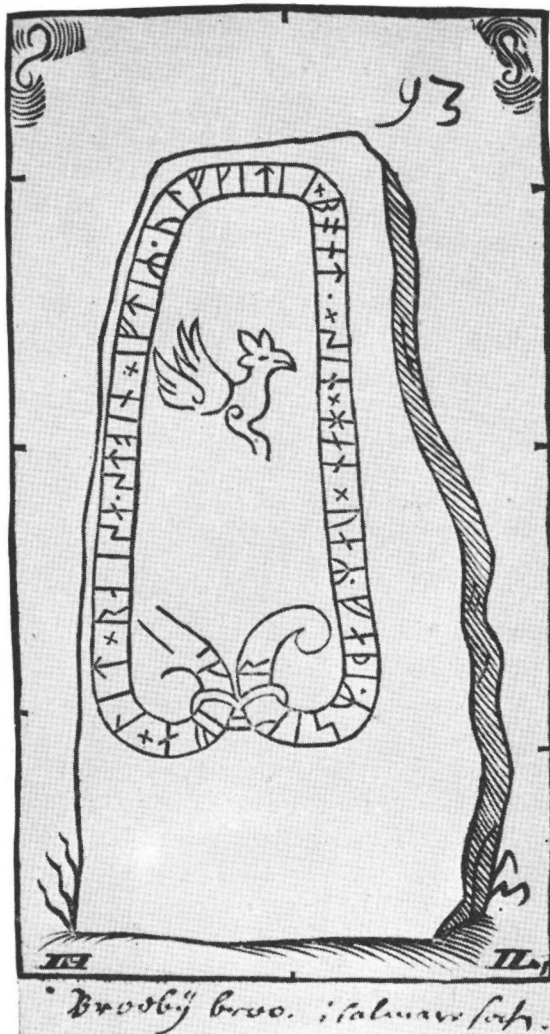

Fig. 31. U 633. Broby, Kalmar sn. Efter B 320.

Runstenen står numera rest 7 m. V om stora landsvägen Stockholm—Enköping, 125 m. NV om vägskelet vid vägen till Kalmar kyrka, 50 m. V om villan Tvåhus, i kanten av en åker som tillhör prästgården och omedelbart nedanför den höga vägbanken. Ristningsytan vänder mot vägen.

Tidigare har stenen stått vid Broby bro, d. v. s. vid bron på vägen mellan Viby och Broby, omkring 250 m. NV om Viby. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö». — Runstenen omtalas på denna plats redan av Bureus: »Vidh Broby i Calmar S.» (Fa 6, s. 70), »Widh Broby bro i sama S.» (s. 100), »Broby» (Fa 5). Den omnämnes icke i *Ransakningarna*. Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Brooby broo i Calmare sochn»; och över sidan står: »Broby broo, stå två upreeste Ste-nar, den ena hafver sådan skriff: . . .» Det har sålunda på denna plats funnits utom runstenen en bautasten utan inskrift. — Dybeck fann 1860 runstenen vid Broby bro »liggande med nedåtvänd ritning. Han omvändes och restes.» I *Sveriges runurkunder* meddelar han: »Mellan Viby och Broby är en mindre väg (densamma som sträcker sig till ofvannämnde Skörby och Bälstad), hvilken nästan midt emellan byarna löper öfver en bäck. Der låg runstenen förflutna sommar, då han restes på samma ställe.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863): »Vid vattendraget SO om Broby, en kullfallen [runsten]». När runstenen har blivit flyttad till sin nuvarande plats, är ej säkert känt. År 1885 begärde löjtnant A. G. Tauvon på Fånäs tillstånd att »till lämpligare platser få förflytta 2^{ne} runstenar

och 1 s.k. Bautasten, hvilka finnas på Kalmar prestgårds mark. Bautastenen och en runsten stå i åkern; den sednare håller på att ramla i kull.» Troligen är det runstenen U 633 som avses. Avsikten torde ha varit att låta den få en plats, där den vore synlig från den stora landsvägen. Här blev stenen ånyo rest genom Riksantikvariens försorg år 1932.

Grovkornig granitgnejs med mörka inslag. Höjd 1,38 m., bredd (nedtill) 0,90 cm. På nedre delen av ristningsytan är en stor avflagring; att döma av träsnittet i B 320 har den funnits redan på 1600-talet. Några runor i inskriftens början och slut ha därigenom gått förlorade. Ristningen är djupt huggen och i stort sett tydlig.

Inskrift:

... kifa × lit × raisa × stain × eftir × ulfkitil × bonta × sin han × uar × fapir . sigr ...
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

... kifa let reisa stein æftir Ulfkætill, bonda sinn. Hann var faðir Sigr-...

»... kifa lät resa stenen efter Ulvkel, sin man. Han var fader till Sigr-...»

Till läsningen: 1 k är möjligen stunget; men den fördjupning som finnes förefaller snarast vara icke huggen. 2 i är icke stunget; icke heller 27, 51 i, 52 k. Bst i 4 a är svag. Nedre delen av 9—10 ai är skadad genom avflagring. 13 s är mycket svagt. 18 e är sannolikt stunget. Ytan är mycket skrovlig vid 29—30 il. Intet sk kan säkert skönjas efter 38 n. Nedre delen av 43 a är förstörd med v. bst. 49 n har bst endast på h. sidan av hst. Hur många runor som ha funnits efter 53 r, kan ej avgöras.

Stenen är rest av en kvinna till minne av hennes make. Hans namn var *Ulfkætill*. Det meddelas, att han var fader till någon, vars namn börjat på *Sigr-*. Det kan ha varit mansnamnet *Sigrødr* eller kvinnonamnet *Sigridr*.

634. Enby, Kalmar sn.

Litteratur: D 1:52. O. v. Friesen, *Upplands runstenar* (1913), s. 14.

Avbildning: Dybeck a. a.

Dybeck meddelar om inskriftens läge följande: »En mindre körväg sträcker sig från Wäppeby nordvästligt genom skogen till Enby. Runristningen är å en klippa, belägen några famnar vester om vägen, nästan midt emellan byarne. Slingan är nedtill skadad, sannolikt genom bränning.» I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863) omtalas, att en runristning i fast håll finnes »i berget SO om Eneby». Platsen är utmärkt på kartbladet »Fånö».

O. v. Friesen omtalar ristningen i *Upplands runstenar* (1913) i följande sammanhang: »Men stundom äro minnesskrifter från början anbragta på afstånd från människoboningar. Så finnes inne i skogen mellan Wäppeby och Enby gårdar i Kalmar socken en runinskrift anbragt på en klippa ungefär midt emellan byarna vid en gammal väg, som förbinder dem med varandra.» v. Friesen torde ha hämtat sina uppgifter från Dybeck, och ingenting tyder på att han själv har sett inskriften. Den finnes, så vitt vi ha kunnat finna, icke omnämnd i v. Friesens efterlämnade anteckningar.

Trots Dybecks ganska noggranna anvisning har runristningen icke kunnat återfinnas. Den är också f. n. alldeles okänd i trakten. Möjligen har den blivit dold genom nyare jordlager. Att den skulle vara helt förstörd förefaller otroligt.

Ristning i fast håll. Höjd ung. 1,25 m., största bredd ung. 0,75 m. Ristningen är skadad nedtill, varigenom även en del av inskriften har gått förlorad.

10—47838. *Upplands runinskrifter*.